

Tillbaka till finrummet?

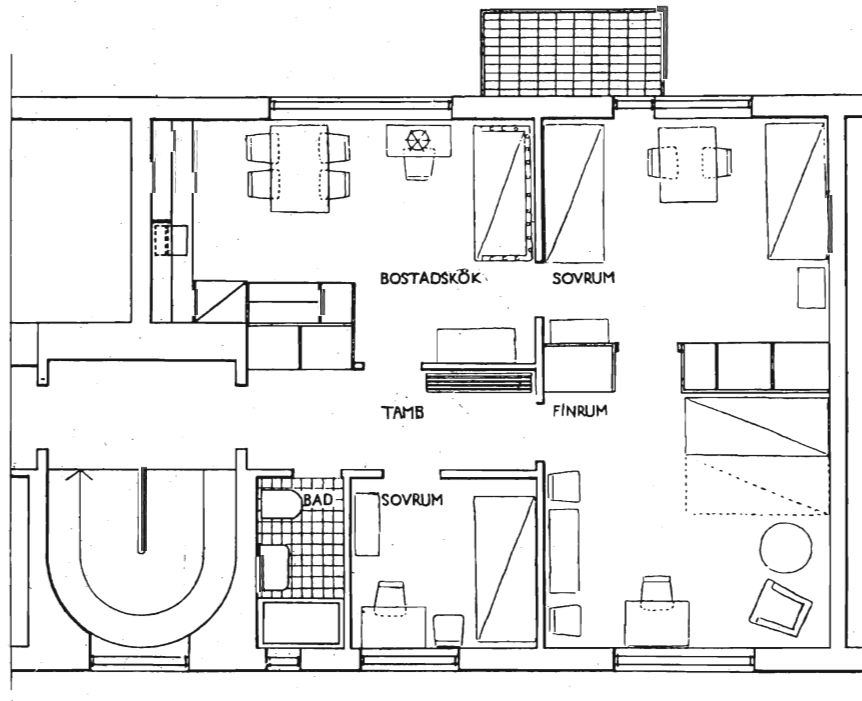
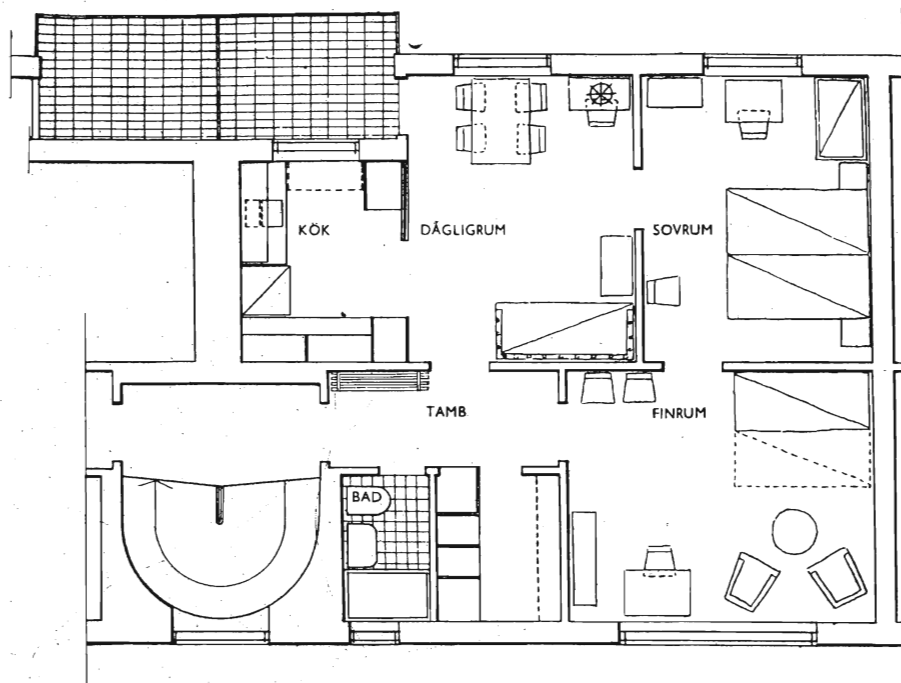
Av BITTI von VEGESACK

Tiden publicerar med glädje denna rekommendation av det s. k. finrummet. Dessa synpunkter ger emellertid endast en sida av saken. Redaktionen är därför angelägen att senare i någon form få återkomma till de andra synpunkter, som kan anföras i frågan.

När man på 1920-talet började propagera för avskaffande av finrummet, så var det ett finrum i dess ursprungliga form man tänkte på: nämligen ett vintertid oeldat rum med paradmöbler och prydnadssaker, som husmodern inte kunde hinna städa dagligen och som därför användes endast vid större festligheter några gånger om året. Sovplatser i detta rum var otänkbart. Ett sådant finrum förekommer väl knappast numera, i varje fall inte inom industriarbetarbefolkningen. Den antifinrumspropaganda, som för närvarande bedrivs av de flesta arkitekter och inredningsexperter, vänder sig i stället mot att det överhuvud taget finns ett rum i lägenheten, som inte används för familjens alla vardagsfunktioner utan sparas för att sitta i på söndagarna och

ta emot främmande i. Man vill ersätta finrummet med ett vardagsrum.

Det övervägande antalet lägenhetstyper på 2 å 3 rum och kök, som producerats under senare år, är ett resultat av dessa strävanden. De består av ett centralt beläget stort vardagsrum (c:a 18 m²), i vilket måltiderna skall serveras, barnen leka och läsa sina läxor, husmodern sköta sin sömnad och husfadern läsa tidningen och syssla med sin hobby och där familjen dessutom skall ta emot sina gäster. Utom detta rum finns det i lägenheten ofta endast ett minimikök, avsett blott för matlagning, samt ett eller två sovrum på 8 å 12 m². För att förhindra att vardagsrummet användes som finrum brukar man ibland göra en bred öppning med skjuddörr mellan köket och vardagsrummet. Teoretiskt gör en sådan lägenhet ett mycket tilltalande intryck och på de nu så moderna bostadsutställningarna brukar särskilt vardagsrummet se trivsamt och inbjudande ut med färgglada textilier, bekväma stoppade stolar och finpolerade bord. Men låt oss se efter, hur ett vardagsrum använt och möblerat på detta sätt skulle komma att fungera i t. ex. en arbetarfamilj i ett mindre industrisamhälle.

Lägenheter bestående av kök med dagligrum, finrum och sovrum, respektive bostadskök, finrum och sovrum.
Ur "Industriens arbetarebostäder".

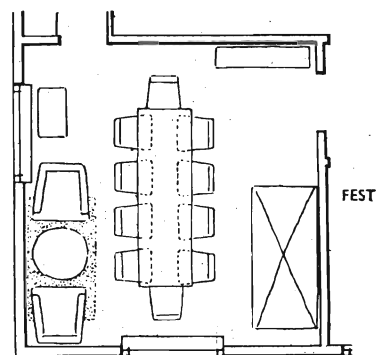
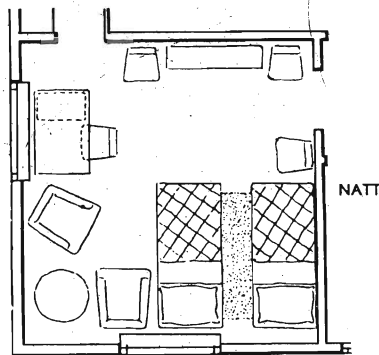
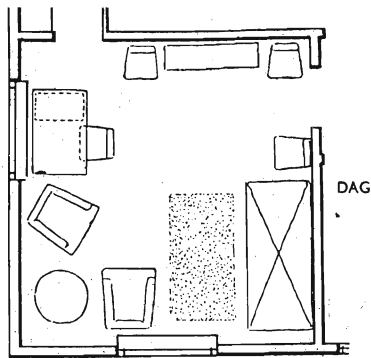
När hufadern kommer hem på middagstrasten eller efter slutat arbete i fabriken är han i allmänhet inte klädd i en snygg kavajkostym. Han har på sig s. k. halvarbetskläder, som ofta har oljefläckar och i varje fall inte är rena. I allmänhet sysslar hufadern sedan på sin fritid med trädgårdstjappan i sitt egnahem eller också håller han på med slöjd eller lagningar, och han behåller därför halvarbetskläderna på. Iförd dem kan han inte slå sig ned på vardagsrummets stoppade stolar för att äta eller läsa tidningen utan risk att sätta fläckar på tyget. På den snygga soffan i vardagsrummet kan han inte heller sova middag, vilket för personer med tungt kroppsarbete är en mycket nödvändig rekreation. Till vardagsrummets funktioner i denna lägenhetstyp hör även att barnens lek och husmoderns sömnad skall äga rum där. Var och en vet hur svårt det är att hålla ett rum snyggt, när småbarn leker i det. Dukar, vaser, prydnadssaker och böcker blir bannlysta. Barnen är ofta smutsiga om fötterna, när de kommer utifrån och skall fortsätta sin lek i vardagsrummet. De klättrar upp på de stoppade möblerna och det blir fläckar och repor efter dem. Också husmodern skräpar ner i rummet, när hon skall hålla på med lagning och sömnad.

Konsekvensen av en sådan användning av vardagsrummet bleve antingen att husmodern finge ett mycket betungande arbete med att ständigt städa och återställa föremål i vardagsrummet, passa på barnen, byta och tvätta överdrag över de stoppade möblerna m. m. eller att stoppade och polerade möbler och en del prydnadssaker helt enkelt inte kunde förekomma i hemmet. I verkligheten blir emellertid resultatet varken det ena eller det andra. Familjerna vill naturligt nog inte avstå

från en snygg möbel och det är ganska självklart, att man placerar denna i det största rummet. Följden blir att alla de nyss uppräknade vardagssysslorna får flytta ut i sovrummet och köket, medan det stora vardagsrummet användes endast för att sova i och möjligen att sitta i på kvällen, när barnen lagt sig, samt att ta emot främmande i. Med denna lägenhetstyp har man i stället för att bli av med finrummet uppnått, att ungefär $\frac{2}{3}$ av lägenhetens hela utrymme användes just till finrum! Lägenhetens rumsdisposition måste med denna funktionsfördelning te sig mindre ändamålsenlig.

Man kan ifrågasätta, om det är rätt att låta sig påverkas av dessa bostadsvanor. Det kanske i stället vore riktigare att med målmedveten propaganda söka förändra bostadsvanorna till det man tycker borde vara mera praktiskt och riktigt. Emellertid är det svårt att komma ifrån, att de bostadsvanor, för vilka här redogjorts, i grund och botten är mycket väl motiverade. De grundar sig inte på slentrian och vanföreställningar utan på klara behov och praktisk nödvändighet och måste därför antagas komma att bestå i framtiden, så länge de rent tekniska förutsättningarna för boendet är desamma.

Om man, i stället för att utgå från en teoretisk uppfattning av hur en lägenhet skall användas, tar ett detaljerat studium av olika familjetypers bostadsvanor och verkliga bostadsbehov till utgångspunkt kommer man fram till en lägenhetstyp, som omfattar både ett rum för vardagsfunktionerna och ett rum för att ta emot främmande i. Rummet för vardagsfunktionerna kan antingen slås ihop med köket och utgör då ett bostadskök av samma art som det

Finrummets möblering för olika tillfällen

stora landsköket i äldre arbetarbostäder på ett rum och kök, eller också kan själva köksutrustningen avskiljas till ett minimikök och resten av köket bildar då vad som med en lämplig benämning har kallats för dagligrum. Dagligrummet bör vara c:a 12 m² för att ge plats för både måltider, barnens lek och läsläsning, husmoderns sömnad och husfaderns tidningsläsning och vilostund på dagen samt det enklare vardagsumgänget. Bostadsköket, som även skall omfatta matlagningen och de därmed sammanhängande arbetsplatserna, bör vara c:a 16 m². Bostadsköket eller dagligrummet kan vara möblerat alldeles som nu brukar förekomma i de stora landsköken med mathord, enkla trästolar och en kökssoffa. Fördelen med bostadsköket är främst trevna- den för husmodern att få arbeta i ett stort och luftigt utrymme med alla sina arbetsplatser lätt åtkomliga och överblickbara. Fördelen med dagligrummet är framför allt den att husmodern kan stänga igen om odiskade grytor och porslin i kokvrån, när hon serverar måltiderna eller om hon får tillfälligt besök och vill bjuda på kaffe. Matoset tränger inte heller så lätt ut i det rum där man äter.

Finrummet behöver vara något större än dagligrummet (c:a 14 m²) för att familjerna skall få plats att ta emot främmande i det. Hur det lämpligen kan vara möblerat och hur det används framgår av bredvidstående bild. Vanligen brukar finrummet användas som föräldrarnas sängkammare, medan det sovrums, som dessutom hör till lägenheten, blir barnkammare. En sådan lägenhet med bostadskök resp. med dagligrum visas på sid. 354. Samtliga bilder är hämtade ur Jöran Curmans bok "Industriens Arbetarbostäder".

TILLBAKA TILL FINRUMMET?

Den propaganda mot finrummet, som ovan berörts, är emellertid även i hög grad en propaganda mot finrumsmöbeln. Man har bl. a. genom undersökningar om hur statens bosättningslån används kommit underfund med, att en oproportionerligt stor del av bosättningslånet brukar gå till anskaffandet av ett s. k. finrumsmöblemang, ofta bestående av bäddsoffa, biblioteksbord och stoppade fåtöljer. Det är inte här meningen att på något sätt försvara en dyr och opraktisk möblering av finrummet. Tvärtom måste man hoppas att all propaganda mot en sådan får största möjliga framgång, och här har den på initiativ av Industriförbundet och LO nystartade Bo-kommittén en stor uppgift att fylla genom sina studiecirklar och bostadsutställningar.

Vad man framför allt skulle vilja få in i finrummen är en praktisk och billig sovmöbel i stället för den komplicerade och dyra bäddsoffan, t. ex. en dubbelottoman eller två enkla ottomaner av den typ Kooperativa förbun-

det numera saluför. Det bör också betonas att det inte är nödvändigt att köpa hela finrumsmöbeln på en gång; tvärtom är det både mera praktiskt och billigt att undan för undan skaffa sig enstaka möbler. Över huvud taget bör en sådan propaganda inriktas på att inredningen skall vara av så god kvalitet och samtidigt så billig som möjligt; däremot bör den, synes det mig, inte gå in på estetiska synpunkter, som nu ofta sker. Det kan knappast anses önskvärt att smaken i fråga om möbler, tapeter och andra inredningsdetaljer blir likriktad över hela landet, så att t. ex. alla finrum skall förses med ljusa björkmöbler, storblommiga gardiner och enfärgade tapeter. Det vore synd om den fantasi och färgglädje, som hör ihop med den här och var ännu kvarlevande bondetraditionen, skulle alldeles försvinna och ersättas av en slätstruken "modern" standard. Om folk vill ha färggranna blommiga tapeter och lejontassar på möblerna, så bör de få ha det!

Sagt i maj

★ Men låt oss polismän också skapa gemytlighet i vårt förhållande till allmänheten! De gamla korpralsfasonerna måste bli ett förlegat begrepp. Om polisen bereddes möjlighet att ingripa mer smidigt och söka rättelse i bagatellförseelser utan att vara tvingad anmäla till åtal skulle mycket vinnas. Den småkitslighet, som genom gällande lagstiftning och gammal praxis präglar polisarbetet måste försvinna.

Polismästare Ernst Fontell